2.3. Hatim ve Mevlit Duaları

Hatm sözlükte "örtmek, mühürlemek, bir şeyi tamamlayıp sonuna ulaşmak" gibi mânalara gelir. Terim olarak ise Kur'an-ı Kerim'i başından sonuna kadar yüzünden veya ezbere okuyarak bitirmeye hatim denilmektedir. Türkçede "hatim indirmek", "hatmetmek" ifadeleri de kullanılmaktadır. Yüce Allah'ın son kelamı olan Kur'an-ı Kerim'i okumak sevabı çok yüksek olan bir ibadettir. Sevgili Peygamberimiz Kur'an'ı düzenli bir şekilde okuyarak hatim indirmeyi Allah'ın (c.c.) en çok sevdiği işlerden biri olarak nitelendirmiştir. [14]

TARTIŞALIM

"Bir kişi Peygamberimize gelerek, 'Allah'ın en çok sevdiği davranış nedir?" diye sordu. O da: 'Konup göçendir." buyurdu. O kişi: 'Konup göçen kimdir?" diye sorunca, Peygamberimiz: 'Kur'an'ı başından sonuna kadar okuyan, bitirince hemen tekrar başlayandır." şeklinde cevap verdi."

Tirmizî, "Kıraat", 4.

Yukarıdaki hadisi hatim duası yapılırken İhlas ve Muavizeteyn surelerinden sonra Fatiha'nın ve Bakara suresi 1-5. ayetlerinin okunması bağlamında yorumlayınız.

Hatmin faziletinden çokça yararlanmak için mübarek vakitleri seçenler olmuş cuma gecelerinde, oruçlu olarak hatim indirmeyi tercih etmişlerdir. Bu nedenle Ramazan ayında genellikle camilerde ve evlerde Kur'an okutup dinlemek ya da Kur'an-ı tek başına okumak suretiyle hatim indirmek gelenek hâline gelmiştir.[15]

Üç aylarda ve özellikle ramazanlarda yaygın olan bir diğer gelenek de mukabeledir. Camilerde ve evlerde daha çok sabah, öğle, ikindi namazları öncesinde hafızlar tarafından okunan Kur'an'ı takip etmek suretiyle hatim indirmeye "mukabele" denir. Hafızların bu okuyuşları için de aynı terim kullanılmıştır.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Hatim duasından önce aralarında tekbir okuyarak üç defa İhlas, bir Felâk, bir Nâs ve bir Fâtiha suresi ile Bakara suresi ilk beş ayetini okumak bir gelenek hâline gelmiştir.

13 Ebu Davud, "Savm", 22.
14 bk. Dârimî, "Feżâilü'l-Ḳur'ân", 33.
15 İsmail Lütfi Çakan, "Dinî Hitabet", s. 178-179.

Bu gelenek, Cebrail'in (a.s.) ramazan aylarında her gece Hz. Peygambere (s.a.v.) gelerek o ana kadar nazil olan ayet ve sureleri karşılıklı okuyup kontrol etmelerine dayanır. Ülkemizde ramazan mukabeleleri genellikle ramazanın ilk günü başlar ve arefe günü tamamlanarak duası yapılır. Duanın Kadir Gecesi'nde yapıldığı da olur. Mukabelede her cüz bir kişi veya birden çok hafız tarafından okunabilmektedir. Hatim okurken acele etmekten ve tecvid kurallarını bozacak derecede süratli okumaktan kaçınmalıdır. Hatim sonuna yaklaşırken Duha suresinden başlayıp Nas suresinin sonuna kadar her surenin bitiminde "tekbir" getirilir. Nitekim Peygamber Efendimizin Duhâ ve ardından gelen sûrelerin peşinden tekbir getirilmesini istediği, Abdullah b. Abbas gibi ashabın ileri gelenlerinin de Kur'an okuttukları kişilerden bu sûrelerden sonra tekbir getirmelerin istedikleri rivayet edilir.[16] Bundan dolayı Duhâ suresinden Nâs suresine kadar hepsinin sonunda tekbir getirmek sünnettir.

Hatimden sonra bir tören yapılarak dua edilmesi gelenek hâline gelmiştir. Hatim, Nas suresinin okunmasıyla sona erer. Ancak ardından Fatiha ile Bakara suresinin ilk beş ayetinin okunması yeni bir hatme başlangıç sayılmıştır. Bu surelerin peşinden yapılan duaya "hatim duası" denir. Hatim duasına katılmak da faziletlidir. Hatim duası tek başına yapılabileceği gibi toplu hâlde de yapılabilir. Ayrıca Kur'an-ı Kerim mealinden okunarak bitirildiği zaman da hatim duası yapılabilir. Kur'an okumasını yeni öğrenenler için, Kur'an'ı baştan sona bitirdikleri zaman ya da ilk defa hatim indiren çocuklar için hatim merasimleri düzenlenmektedir. Ayrıca bir Müslüman vefat ettiği zaman birçok kişinin katılımıyla ölenin ruhu için hatim indirilebilir.

BELİRTELİM

"Kur'an okuyan mümin, kokusu ve tadı güzel olan turunç meyvesi gibidir..."

Buharî, "Fedâilü'l-Kur'an", 36.

Yukarıdaki hadiste vurgulanmak istenen ana düşünceyi belirtiniz.

Ülkemizde evlilik, doğum, ölüm gibi farklı sebeplerle mevlit merasimleri yapılmaktadır. Mübarek gün ve gecelerde de zaman zaman mevlit törenleri düzenlenmektedir. Bütün bu merasimlerde "Mevlit" olarak bilinen Süleyman Çelebi'nin yazdığı kurtuluş vesilesi anlamına gelen *Vesiletü'n-Necat* isimli naat, Kur'an-ı Kerim ve salâvat duaları okunur, ilahiler söylenir. Mevlit merasimine sebep olan olay hakkında kısa bir konuşma yapılır ve ardından dua edilir.

Hatim ve mevlit merasimlerinde Arapça dua yapılabileceği gibi Türkçe dua da yapılabilir. Ancak dinleyenlerin kolaylıkla anlayabilmeleri için duaya kısa bir Arapça girişle başlayıp Türkçe olarak devam etmek uygun görülür.

16 bk. Beyhakî, el-Câmi li Şuʿabi'l-îmân, c. 4, s. 232.

Türkçe Hatim Duası Örneği

"Ey Rabb'imiz! Bizden ibadetlerimizi kabul buyur! Şüphesiz ki sen her şeyi işiten ve her şeyi bilensin. Ey Mevla'mız! Bizim tövbelerimizi kabul eyle! Şüphesiz ki sen tövbeleri çok çok kabul eden ve merhametli olansın. Bize hidayet ver! Yüce Kur'an'ın hürmetine, alemlere rahmet olarak gönderdiğin Peygamber hürmetine hakka ve sırat-ı müstakime ulaşmayı bizi muvaffak eyle!

Ey Kerim olan Allah! Bizi bağışla. Ey Rahim olan Allah! Bizi bağışla. Ey ikram edenlerin en keremlisi olan Allah! Lütfunla ve ihsanınla bizim günahlarımızı bağışla.

Allahım! Bizi Kur'an süsü ile süsle. Kur'an ile bize lütfet! Kur'an ile bizi şereflendir. Kur'an elbisesini bize giydir. Kur'an hürmetine bizi cennetine koy. Kur'an hürmetine dünyadaki belalardan ve ahiret azabından bizi koru. Ey Rahim, Ey Rahman! Ümmet-i Muhammed'in tamamına merhamet et. Allahım! Kur'an'ı bize dünyada yoldaş eyle. O'nu bize kabirde dost eyle. Kıyamet günü onu bize şefaatçi kıl, sırat köprüsü üzerinde onu bize nur eyle. Cennette onu bize yoldaş eyle. Cehennem ateşine karşı onu bize perde ve engel kıl. İhsanın, cömertliğin ve keremin ile tüm hayırlı yollar için onu bize önder kıl.

Ya Rabbe'l-âlemîn! Okunan hatm-i şerifi (mevliti) dergahında kabul eyle. Elde edilen sevabı öncelikle sevgili Peygamberimizin temiz ruhuna hediye eyledik sen ulaştır ya Rabbi! Diğer peygamberlerin, sahabe-i kiram ile tâbiînin ruhlarına, İslam dinine hizmet eden alimlerle şehitlerin ruhlarına hediye eyledik vasıl eyle ya Rabbi!

Arapça Hatim Duası Örneği

اَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَـمِينَ

وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلٰى اٰلِهِ وَصَحْبِهِ اَجْمَـعِينَ

اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا يَا رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

وَتُبْ عَلَيْنَا يَا مَوْلٰينَا اِنَّكَ اَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

وَاهْدِنِى وَاهْدِنَا وَوَفِّقْنَا اِلَى الْحَقِّ وَ اِلٰى طَرِيقٍ مُسْتَقِيمٍ

بِبَرَكَةِ خَتْمِ الْقُرْاٰنِ الْعَظِيمِ

وَبِحُرْمَةِ حَبِيبِكَ وَ رَسُولِكَ الْكَرِيمِ

وَاعْفُ عَنَّا يَاكَرِيمُ وَاعْفُ عَنَّا يَا رَحِيمُ

وَاغْفِرْلَنَا ذُنُوبَنَا بِفَضْلِكَ وَكَرَمِكَ يَا اَكْرَمَ الْاَكْرَمِينَ

وَيَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

اَللّٰهُمَّ زَيِّنَا بِزِينَـةِ خَتْمِ الْقُرْاٰنِ

وَاَكْرِمْـنَا بِكَرَامَةِ خَتْمِ الْقُرْاٰنِ

وَشَرِّفْـنَا بِشَرَافَةِ خَتْمِ الْقُرْاٰنِ

وَاَلْبِسْنَا بِخِلْعَةِ خَتْمِ الْقُرْاٰنِ

وَاَدْخِلْنَا الْجَنَّةَ بِشَـفَاعَةِ الْقُرْاٰنِ

وَعَافِنَا مِنْ كُلِّ بَلَاءِ الدُّنْيَا وَعَذَابِ الْاٰخِرَةِ بِحُرْمَةِ خَتْمِ الْقُرْاٰنِ

وَارْحَمْ جَمِيعَ اُمَّةِ مُحَمَّدٍ بِحُرْمَةِ خَتْمِ الْقُرْاٰنِ

اَللّٰهُمَّ اجْعَلِ الْقُرْاٰنَ لَـنَا فِى الدُّنْيَا قَرِينًا

وَفِى الْقَبْرِ مُونِسًا

Dünyada kendilerini anacak kimsesi kalmamış Müslüman kardeşlerimizin ruhlarına, burada bulunup amin diyenlerin geçmişlerinin ruhlarına, özellikle burada toplanmamıza vesile olan merhum ….’nın ruhuna hediye eyledik, sen ulaştır ya Rabbi !

Hatime katılan tüm kardeşlerimizin gönüllerindeki isteklerine kavuşmalarını nasip eyle Allah'ım! Varsa bütün sıkıntılarını sen gider ya Rabb'i! Sen affedicisin, affı seversin, bizleri de affeyle. Ya Rabbi! Ahirete göç etmiş, kemikleri çürümüş, bir Fatihaya muhtaç olanların kabirlerini Kur’an’ın nuru ile aydınlat, makamlarını cennet eyle Allahım ! Kabirlerini cennet bahçelerinden bir bahçe eyle; Cehennem çukuruna benzetme ya Rabbi !

İnsan olarak işledikleri kusurları sebebiyle kabir azabı çekenler varsa okunan Kur’an hürmetine sen onları kurtar Allah'ım! Kabul olmayacak dua ile sana el açmaktan, insanlığa ve İslam’a faydalı olmayan bilgiden, bir Müslümana yakışmayan acizlikten, tembellikten, cimrilikten sana sığınıyoruz, bizleri de koru ya Rabbi!

Amin diyen kullarını iki cihanda aziz eyle. Cennetinle cemalinle bizleri müşerref eyle ve duamızı yüce dergahında kabul eyle ya Rabbi! Sevgili Peygamberimizin senden istediği hayır ve güzelliklerin tamamını biz de senden istiyoruz, bizlere de nasip eyle ya Rabbi! Sevgili Peygamberimizin sana sığındığı bütün şerlerden, fitne, fesat ve nifaktan biz de sana sığınıyoruz, hepimizi koru Allah'ım!

Ey Rabb'imiz! Kalplerimizi tertemiz eyle! Ayıplarımızı gizle! Hastalarımıza acil şifalar ver! Borçlarımızı en kısa zamanda ödemeyi nasip eyle!”

“Sevgili Peygamberimizin ve bütün ölmüşlerimizin ruhu için ve Allah rızası için el-Fâtiha!”

وَفِي الْقِيَامَةِ شَفِيعاً

وَعَلٰى الصِّرَاطِ نُوراً

وَ اِلَى الْجَنَّةِ رَفِيقاً

وَمِنَ النَّارِ سِتْراً وَحِجَابًا كُلِّهَا دَلِيلاً وَ اِمَاماً

بِفَضْلِكَ وَجُودِكَ وَكَرَمِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ،

وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

OKUYALIM

Aşağidaki şiiri hitabet ilkelerine göre okuyunuz

DUA I
Biz, kısık sesleriz... minareleri,
Sen, ezansız bırakma, Allah'ım!
...
Müslümanlıkla yoğrulan yurdu
Müslümansız bırakma, Allah'ım!
...
Yarının yollarında yılları da
Ramazansız bırakma, Allah'ım!

Ya dağıt kimsesiz kalan sürünü,
Ya çobansız bırakma, Allah'ım!

Bizi sen sevgisiz, susuz, havasız
Ve vatansız bırakma, Allah'ım!

Müslümanlıkla yoğrulan yurdu
Müslümansız bırakma, Allah'ım!

Arif Nihat Asya Dualar ve Âminler, s. 44-46.

NOT EDELİM

Mevlitte Veladet bahrinin sonunda okunan dua

اَللّٰهُمَّ بِجَاهِ النَّبِيِّكَ الْمُصْطَفٰى
وَرَسُولِكَ الْمُرْتَضٰى طَهِّرْ قُلُوبَنَا مِنْ
كُلِّ وَصْفٍ يُبَاعِدُنَا عَنْ مُشَاهَدَتِكَ
وَمَحَبَّتِكَ وَاَمِتْنَا عَلَى السُّنَّةِ
وَالْجَمَاعَةِ وَالشَّوْقِ اِلٰى لِقَائِكَ يَا
ذَى الْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ بِحُرْمَتِكَ يَا
اَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ
الْعَالَمِينَ الْفَاتِحَة

Allahım Peygamberimiz (s.a.v.) Muhammed Mustafa ve Resulü Murtaza hürmetine kalplerimizi sana muhabbetten ve senin varlığına şahitlik etmekten uzaklaştıracak her vasıftan temizle. Canımızı Resülünün sünnetine ve müslümanların cemaatine bağlı ve sana kavuşmayı arzulayan kimseler olarak al. Senin hürmetinle ey celal ve ikram sahibi, merhametlerin en merhametlisi olan Allah'ım! Hamd alemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur. El Fatiha

YAZALIM

Aşağıdaki kutucuklara hatim ve mevlit merasimlerine özel dua metninizi oluşturunuz.

HATİM DUASI	MEVLİT DUASI